

MOISES SIDRACH

El món de l'art, aporta una gran pluralitat d'aspectes, inclòs l'humà, la qual cosa fa que en pocs moments, es suscitin afers diferenciats, de tècniques o maneres expressives, i que a vegades ens porta noves pesaroses com pot ser la mort d'un artista conegut, en un moment de joventesa i plenitud a la vegada, que feia esperar noves i valuoses aportacions a l'illimitat camp de l'art.

Aquest és el cas d'en Moisès Sidrach, que ens va deixar definitivament a primers d'any, quan la seva creativitat artística havia assolit aquest punt de maduresa en la qual l'esperit troba l'equilibri i el reflecteix en la seva obra.

ART

**miscel·lània
d'actualitat**

Moisès Sidrach, el pintor de Lledó.

**per
GIL BONANCIA**

Una mostra de l'obra pictòrica de Sidrach.

Sidrach era un gran lluitador, i qualsevulla de les exposicions d'aquest artista de Lledó, es transformava en un passeig pel multitudinari món de l'art.

Recordem com, ara fa sis anys, pel març del 1974, va presentar la seva obra a Girona. Olis, un carbó, una sanguina, gravats, flomàster i dibuixos amb llapis de colors, d'una faísó especial, vermells i blaus.

Tot un mosaic de tècniques d'aquest home que, llavors s'autodefiní com a surrealista abstracte, assenyalant que era com un figuratiu, si bé en aquest cas, l'artista podia explicar la transició a aquell que per ell mateix no pogués desxifrar-ho. Va ser l'etapa dels trencaments, i va entrar en una altra que vàrem qualificar d'expressionisme - català - modernisme.

Es despreguè de moltes coses de la primera etapa i va agafar una personalitat pròpia que el situava en un lloc senyer de la nostra pintura. Tenia una preferència per la figura, ja que, deia, el sentiment de predilecció interior el portava cap a ella.

Aquest home que coneixia totes les tècniques i tots els conceptes, ens parlava d'una certa decadència de l'abstracte per un retorn al figuratiu, però que aquest caldria saber plasmar-lo amb personalitat pròpia. Segons ell, un pintor, un artista, deu somniar abans de plasmar allò que vol, puix que en cas contrari, corre el risc que es quedi amb una divagació molt in-

completa. Aquell qui no té un punt de referència, divaga, i per això moltes vegades no aconsegueix allò que cerca, que voldria. L'abstracte, segons ell, deu ser un camí o mitjà més, dins la singladura artística d'un pintor, mes cal defugir de quedar-hi estancat.

Enamorat de tot el que té de bonic el món, de l'amistad, de Lledó, el seu poble, que considerava com a lloc ideal per pintar. Entre la Garrotxa i l'Empordà, amb el golf de Roses al fons, amb la tramuntana que, deia, juntament amb la terra, tenien una influència molt positiva en ell. Aquest artista, profundament humà de conceptes i realitzacions, quan ja havia creuat les portes de la fama, ens va abandonar prematurament, deixant, això sí, una extensa obra que evidencia el seu valer artístic, paral·lel a la seva personalitat, la qual cosa farà que el recordem sempre més.

BOSCH REITG

En art, a vegades, potser massa, sorgeixen les crítiques sistemàtiques que tant poden ser per titllar d'immobilisme l'obra d'un artista, com pel fet d'evolucionar o cercar noves formes d'expressió.

Fem aquesta conjectura per quant, a la presentació de l'obra d'en Bosch Reigt, ens va sorprendre, a part els tapissos, alguns comentaris per part de coneguts personatges dins el món de l'art, en el sentit que els qualificaven com «apartats de l'expressió autèntica del tapís». Per això ens va sorgir, una vegada més, l'interrogant. Què és art? ¿Hi ha cap llei, natural o escrita pels homes, que defineix com han de ser o, en realitat, com són els tapissos?

Potser sí que mai no havíem vist tapissos iguals, mes també hem de dir que la tècnica i materials emprats són autènticament de tapís. La innovació —un dels secrets de l'èxit—, fou el de donar-los-hi una nova vida, una nova coloració i així mateix una nova mida, detall també important perquè puguin tenir cabuda dins una llar normal.

No es tractava, doncs, d'aquells tapissos monumentals a què estàvem acostumats, i que eren aptes sols per concórrer a mostres o exhibir-se en locals molt grans. Diríem que en Bosch Reigt ha humanitzat el tapís. O la popularitat del tapís, fent possible que puguin entrar i estar a totes les cases. La incorporació temàtica amb quelcom tan interessant com aspectes de poblacions de la nostra terra, per la forma, sentiment i tècnica emprats, aporten nous valors, nous atractius, captiven fortament.

Aclarim, doncs, que l'impacte no sorgeix solament dels aspectes assenyalats, i sí a la vegada pel fet que són al servei o són el resultat d'una fina sensibilitat, un estudi profund, i una realització impecable.

Bosch Reigt: tapissos amb aspectes de la nostra terra.

Quan en Grau Garriga va sobreposar als seus tapissos figures geomètriques, cercant potser nous volums, i va exposar a París, els crítics varen dir que era «Escola Catalana», i no referint-se a l'Escola Catalana de Tapís de Sant Cugat del Vallès, sinó a ell mateix. En Bosch Reigt hi ha posat, no figures geomètriques, sinó trossos de la nostra terra, tot història i monument, i divulga així a la vegada l'austeritat de les muralles o la dolçor d'un paratge sense que puguem deixar de fer constar l'encert dels cels a la seva obra.

Fa poc més d'un any, el crític Daniel Giralt Miracle, en aquesta mateixa sala del «Palau de Caramany» on ha exposat Bosch Reigt, parlava de la història, i per tant de l'evolució del tapís, dient que era tan vell com la ceràmica. Va explicar el trencament, la ruptura dels anys 1945-50, quan l'artista es va deslligar de tot servilisme per prendre la intervenció total i directa, trencant així motllos.

Aquí entra, doncs, plenament l'obra de Bosch Reigt. Un camí propi dins els conceptes del ta-

pís, però seguint fent tapissos, i aconseguint que aquests tinguin un atractiu més ampli, arribi a més gent, ser més comprès perquè ho ha sabut dir amb paraules senzilles fetes tapís, assenyala nous horitzons positius, com va quedar ben palès a l'exposició que, els primers dies de l'any 1980, va fer al «Palau de Caramany», i que va sorprendre molt agradósament.

«OLOT, TEMPS DE RUPTURA»

Un llibre com a conseqüència de l'art, reuneix tot l'encís d'aquest darrer i, a més a més, els aspectes descriptius propis de les lletres, que unes vegades són per sublimitzar-lo, d'altres per blasmar-lo o bé senzillament per a adonar-nos d'alguna de les seves influències com a mitjà expressiu.

L'atracció del títol frapa fortament per al lector afeccionat a l'art, i més, al de les nostres terres, ja que tracta d'explicar les motivacions d'una ruptura amb el que podríem dir-ne clàssic o d'escola, en aquest cas de l'olotina.

L'Eulàlia Janer i en Francesc Miralles, ella llicenciada en Història de l'Art per la Universitat Central de Barcelona i secretària de la revista «D'Art» del Departament d'Història de l'Art de l'esmentada Universitat, i ell, llicenciat en Filosofia i Lletres, Professor adjunt del Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Central de Barcelona, col·laborador de la Gran Enciclopèdia Catalana, sots-director de la revista «D'Art» i autor de diversos estudis i llibres, han escrit aquest llibre que, juntament amb una col·lecció d'obres dels artistes olotins Xavier Carbonell, Jordi Casacuberta, Kim Domene, Peré Solanilla i Rosa Serra amb escultures aquesta darrera, fou presentat a Girona el dia 28 de març, dintre el períple que fan per terres catalanes, és una garantia d'un estudi - exposició cuidat i certer, ja que tots dos coneixen de temps el procés artístic de les nostres terres, on els veiem sovint treballant.

A l'acte de presentació del llibre - exposició a la «Galeria Sant Jordi de Girona», amb la presència del President de la Diputació, senyor Arcadi Calzada —un altre olotí—, dels artistes i la bona quantitat d'afecionats a l'art, el mateix Francesc Miralles va exposar en part el que ja diu a la introducció del llibre, que és a la vegada una justificació o motivació: Que l'Escola d'Olot és un concepte poc determinat que encara avui s'empra de manera ambígua: hi ha qui l'utilitza, diu, amb la intenció de remarcar-ne unes connotacions estilístiques, mentre d'altres el ceneixen als fets de l'Escola de Belles Arts pròpiament dita. I no són pocs els que se'n serveixen en haver d'esmentar qualsevol dels fets artístics que es duen a terme a la ciutat o en relació amb els artistes que treballen o freqüenten la comarca. Aquesta ambigüitat, segueix

Olot, temps de ruptura: l'acte d'inauguració de l'exposició.

dient en Miralles, l'accentua també, el fet que en una vila no gaire gran, com ha estat Olot, les interrelacions són molt acusades: uns mateixos artistes actuen a l'Escola, creen grups i cenacles alhora que influencien d'altres amb determinades característiques estilístiques i maneres de fer. Així, s'han barrejat tot sovint uns i altres fets i aspectes del món artístic olotí, donant pas a un considerable destarotament que ha dut a unes posicions dialèctiques rígides: per a uns, tot el que soni a Escola d'Olot és sinònim de retrògrad i d'antiguitat, per a d'altres no és sinó la continuació del paisatge català des de la seva més pura arrel. La realitat, emperò, ens acaba convençant que no és ni una ni altra cosa, encara que d'ambdues hi hagi part de cert.

En aquest el començament del plantejament d'en Miralles, qui segueix analitzant el procés de creació i evolució de l'Escola Olotina o el fet pictòric que es va batejar i ha seguit amb aquest qualificatiu. Noms de professors, dades, llocs, temàtiques, un ampli i detallat estudi, fruit de la investigació, situa plenament el qui llegeix el llibre al punt just per a comprendre, fent esment d'unes paraules que escrigué Raimon Vayreda a finals dels anys vint: «Fóra lamentable que... embadalits davant del nostre formós paisatge, ens aïllessim dels corrents que avui dominen el món i limitéssim les nostres possibilitats a una escola de paisatgisme».

Al llibre hi figuren així mateix l'estudi de les obres dels artistes Xavier Carbonell, Jordi Casacuberta, Kim Domene, Pere Solanilla i Rosserra, a part de les cronologies i bibliografies, i naturalment, les crítiques corresponents a l'obra presentada.

Per això, els artistes que s'estudien al llibre i l'obra dels quals a la vegada ens és donada veure, d'una manera conscient traspassen els

límits del llenguatge local i van més enllà. Per això són els creadors d'una nova etapa en la vida artística olotina; són els de la ruptura.

Es clar que sens dubte n'hi ha d'altres, i potser el procés s'hagi iniciat ja abans, però és ara que el mateix es denuncia, valent-se d'una munió d'artistes representatius, els quals, cada un d'ells a la seva manera, ho han portat a la pràctica. Si és conscient o inconscient és una altra faceta, ja que fins i tot és lògic, que amb la recerca de nous camins artístics, trenquessin amb la tradició escolar, no com a protesta contra d'ella, sinó d'acord amb els propis impulsos que ella els havia donat, suggerit o fer sentir. No és una explosió, una revenja, sinó el resultat d'aquell pas. Per això no renunciem al seu millor qualificatiu: el d'otolins, sinó que demostrem que són capaços de situar l'art al mateix nivell que els seus avantpassats, però amb un llenguatge artístic més actual i potser àdhuc més del futur. No hi ha renúncia, sinó més esforç per aquesta universalitat de l'art olotí, que no pot restar enquistat, amarrat, encadenat a una sola manera d'expressar-se, de dir, per la qual cosa la seva tasca constitueix una autèntica aportació al món artístic.

En aquest cas, com en tants d'altres, dins la història i el món de l'art, això que ara es presenta o s'analitza, ha estat possible a Olot per una raó ben simple; l'avantatge que Olot tenia quelcom per a trencar, perquè tenia art i escola pròpia, i per això s'ha pogut fer aquesta ruptura que, per altra banda, no deixa de ser un homenatge de pleitesia per als homes que els han precedit en la tasca i a la seva obra. El que pas que no han volgut viure de la seva renda, i han escollit uns camins mitjançant els quals, estan segurs d'aconseguir una major aportació per a aquesta activitat constant, i en aquest cas renovadora, de l'art a Olot.